

Druga korist je: Če bo manj srenj, koliko manj bo pisarije z vikšimi uradništvi in pisarnicami, toraj koliko manj uradnikov tudi pri vikših uradništvi? Prevdarimo, koliko bi bilo brez potrebe zaverženiga, če bi 4 ali 5 srenj ravno eno reč pisariti moglo? To bi bilo grozno slabo gospodarstvo, očitna potrata!

Zadnjič pa, če več ljudi k enimu cilju in koncu doklada, toliko manj plačila na eniga pride, in ko bi vsak izmed nas blagá in blagá imel, bi vender nobedin po nemarnim denarja zametavati ne hotel!

Prijatli in sosedje! Kakor si bomo postlali, takó bomo ležali! Ne smemo rok križem pokladati! Serce veljá! — Prevdarite, presodite dobro moje besede in zedinite se, de bomo na celi Pivki samo eno, k večjemu dve srenji imeli! Zagotovim Vas, de so to želje Vašiga in za celo domovino dobro mislijočiga prijatla!

Na Kalcu 18. veliciga serpana 1849.

Miroslav Vilhar.

Nasprotnikam slovenstva, pa tudi njegovim prijatlam.

(Konec.)

Terst imenuje stari gèrški zgodovino- in zemljopisavec Strabo krajnsko vas *Κοριν Κερυκην*. Takó, dokler je Terst bil vas, je bil krajnski; zdaj, ko je lepo, bogato in veliko mesto, pa nekteri bledejo, de bi bil laški ali pa nemški; le slovenski ne. Po sili mi tukaj na misel pride, de kakor se pri malim rado godí, takó tudi pri velikim. Dokler je deček vmazan in reven pastirčik, pozná mater; ko pa zrasede, obogató ali če gospôsko sukno obleče, rad na mater pozabi, ali je še včasih noče poznati, kér je ena kmetčka reva.

De je Istra, pri vsim tem, ko se je nekteri Lahilasté, slovenska, spríčuje jezik večiga dela nje prebivavcov.

Kdor Slovenii le razdeljenje privoší, naj se popraša: kdo je večí nepokojnost Avstrii napravljaj, Slovenci ali kdo drugi? in potem bo vganil: komú bi šlo bolj razdeljenje. Laške mesta in Gradec se v poskušnji niso takó stanovitne pokazale, kot slovenske. De so Teržaško, Istra in Goriško pokojni kraji bili, je ta vzrok, kér tod še slovenski živelj premaguje.

Če bo Slovensko popolnoma razdeljeno, se utegne Slovincam takó goditi, kakor kaki živali, ki dosti terpí zató, kér gospodarju ne pové, kaj ji je, de bi ji vedil pomagati. Ako se bo sčasama kak Slovenec pertožil, de mu pri razdeljenju ne gre po volji, bo vlada za to nedolžna.

Med nasprotniki ima Slovensko tudi domače, kteri se, namest se kaj peručiti domačiga, raji nekdanje šege deržé, ktera šega v tem obstojí, de se vse domače graja, in de se Slovenec med ptujce kot sraka med šoge štuli. S to šego so Slovenci sebe pred ptujci zaničljive delali. Herder tudi pravi: „de kdor sladkiga glasa materniga jezika ne spoštuje, ne zasluži iména človek.“

Kar spremene časa s sabo hvale vredniga ali vsaj nedolžniga pernesó, kakor je pametna gorečnost za domorodnost, se sme posnemati, — ali če nočemo posnemati, vsaj družih ne smemo grajati, de to posnemajo. Jez pravim pametna gorečnost, to je taka, ki ni zdravi pameti ali keršanstvu nasproti; sicer bi bila neumna, in še lahko pregrešna.

Voz spremen gre neprenehama naprej, če tudi po ovinkih na staro nazaj pride. Kdor ga hoče od spredaj ustaviti, bo povožen; kdor ga od zad hoče perderžati, bo mogel za njim teči, ali pa pasti in se otleči. Pri tem vozu imate véra in deželna oblast vinté, zavornice, cokle, verví, poveze, ratlje, kole za odnašati, pomočnike ga vižati, de bi kam napak ne zašel, ali se ne zvernil. Če se nesreča primeri, de se zverne, gre tudi zver-

njen naprej; le tiste, ki so na njem, potolčene in omamljene naprej vleče, ali pa gredó rakam žvižgat. Ustaviti ga je le tisti v stanu, ki je nad nami. Tistimu človeku pa, ki bi se sicer vperal ga ustaviti, bi bilo reči, kar je Apolin rekel svojimu sinu Faetonu, ko ga je ta prosil, de naj mu nebeški voz vižati izroči:

Magna petis, Phaeton; et quae nec viribus istis
Munera convenient. — Ovid, Metam. L. 2. v. 54.
Poženčan.

Iz Tominskiga.

18. dan pret. m. je v Snojilah 7. hiš o poldeveti uri zjutraj pogorelo. V hiši, v kateri je goreti jelo, so stara mati nevarnost le po tem, ko je bil rudeči petelin v strehi, zapazili; uboga deklica, ki je bila v zibelu, se je takó opekla, de je še tisto noč strašnih bolečin umerla. V drugi hiši je deklica 6 lét stara pa bolehná, ki si ni plamenu več uiti upala, pod trugo zlezla in žalostno poginila; le košice so tretji dan po pogorišu nesrečni oče, ki so iz pota domu prišli, najdlí. Ravno temu gospodarju je dvoje juníc, dvoje bikov in eno presé zgorelo.

Le dva soseda sta bila asekurirana, pa zavoljo očitanja drugih, de vas požgati mislita, sta družbi sv. Florijana plačevati nehala in takó gotovo pomoč v sili zanemarila. Kmetje! kdaj se vam bodo oči odperle spoznati, de le asekuriranje pohištév vas beraške palice oteti zamore? Verh tega je 19. dan pret. m. svečer tudi toča v ravno tem kraji in v več sosesinah pridelke vzela. Gorje ubogim pogorelcem, dvakrat tepenim, ako jim dobrotljivi bratje v sili ne pripomorejo!

A. Š.

Novičar iz Ljubljane.

God (rojstni dan) našiga ljubljeniga cesarja Franca Jožefa I. je bil v Ljubljani z veliko častjó praznovan. V petek je bilo celo mésto posebno lepo razsvitljeno; tavžent in tavžent lučič je gorelo in mnoge hiše, kakor hiša deželniga poglavarja, hiša mestne gosposke, hiša c. k. deželne gosposke, kazino i. t. d. so bile z njimi posebno krasno okinčane. Na gradu — visoko pod milim nebam — je lesketal in krog in krog se svetil avstrijanski orel, umetno v mnogih barvah izdelan; nad njim pa z velikimi čerkami „Vivat.“ Kakor se za poglavitno mesto slovenske zemlje spodobi, je bilo na hišah po mestu veliko slovenskih napisov. Posebno je dopadlo okinčanje tiste hiše, kjer plemeniti gosp. Parovič, rojen Horvat stanuje, s tremi napisi, v sredi je s krasnimi čerkami zapisano stalo: „Živijo Franc Jožef I. junački car, — na desni: živijo Radecski vojvoda, — na levi: živijo Jelačić ban.“ Verh teh napisov je lesketal napis „Složnost“; na desni strani je bilo bandero slovensko, na levi horvaško. — Posebno lepo okinčana je bila tudi hiša c. k. kamestralne gosposke, kjer se je nad slovenskim nadpisam: Bog živi našiga cesarja Franca Jožefa I. bralo Cesarjevo pravílo „Viribus unitis.“ Tudi hiša mestne gosposke je imela zraven podobe presvitliga Cesarja na eni strani slovenski, na drugi nemški napis, ki sta bila obá práv lepo zložena. — Tudi gosp. Ig. Kós je napravil na svoji štacuni práv serčin slovenski napis. Še več napisov je bilo, ktere so ljudjé z veseljem ogledovali, kterih pa popisati, nam tukaj prostora manjka. Proti devetými se je podal en oddelk narodne straže z baklami in muziko pred hišo c. k. deželniga poglavarja, njemu kot namestniku Cesarja poklonit se, in mu očitno na znanje dati serčno vošilo k Cesarjevemu godu, ki je v krepkim „Živijo“ donélo krog in krog. Muzika narodne straže je spremaalna slednjo narodno pesem, ki jo je naš izverstni pesnik, gosp. Svetič v ta namen zložil, in se takóle glasi:

Varuj našiga cesarja, Bodi, Bog, njegova bran, Stori slavniga vladarja, Milost svojo vlivaj na-nj! Bodi mu pravica sveta, Bodi moder vsaki čas; Oljko naj med lovor spleta, Dolge stiske reši nas.	Vse dežele domovine Naj objame sladki mir, Naj se zruši, naj pogine, Kar overa sreči tir. Naj svoboda se razvije, Naj nam njeni sad zori; Stara vernost naj zasije, Naj ljubezen plameni. Naj oblije nova zarja Avstrijske drage tla; Ti pa živi nam cesarja, Živi Franca Jožefa!
Naj zapahne vojski vrata, Utolazi boja serd, Naj pomiri z bratom brata, Naj prežene stari čert.	

Potem je šla muzika po celim mestu — ljudi je bilo povsod toliko, de se je vse tērlo; še le o polnoči se je vesela večernica pomirila. Drugo jutro zgodaj so oznanili topovi na gradu slavni dan, kteriga smo praznovali z veliko sv. mašo, ki so jo sami škof brali, pri kateri so bili deželni poglavar, vsi višji vradniki, oficirji v praznični obleki, in velika množica Ljubljančenov pričujočih. Pred cerkvijo je stala narodna straža, in zraven nje so bile postavljene vse kompanije naših domačih, horvaških in ogerskih vojakov, ki so med mašo streljale. Po sv. maši je marsirala narodna straža pervikrat k svojimu novimu poglavniemu stražišju (Hauptwache), ktero je v spomin veličastniga dneva — danes pervikrat z veliko slovesnostjo v posest vzela. Takó se je končal še le proti eni čez poldne slavni dan, v kterim so Ljubljančani pervikrat praznovali god svojiga miliga noviga Cesarja, v kteriga vsi avstrijski narodi tolikšno zaupanje stavijo za blagor in srečo. Bog ga živi! Druga imenitna prigodba tega dneva (18. t. m. je bila, de se je popoldne ob treh pervikrat po železni cesti iz Celja v Ljubljano perpeljal hlapón (Lokomotiv, kterimu kmetje luka matija pravijo)! Brez vse spotike se je pripeljal, lično ovenčan, v 4 urah in pol iz Celja. Drugo pot pa bo lahko v 3 urah prišel, kēr ne bo imel po poti nič preiskati, kakor zdej, ko je bila prva poskušnja. Neizrečena množica ljudi, deželni poglavar in več družih uradnikov ga je z veseljem sprejelo v kolodvoru (Bahnhof). — V nedeljo popoldan in zvečer je bila veselica z muziko in plesam, ktere dohodki so namenjeni za tisto zalogo, iz ktere se bojo milodari dajali ranjenim vojakam krajnske dežele, ki so v vojski svoje zdrave ude zgubili. — Za gimnazium ali takó imenovane latinske šole je že prišel za prihodnje léto začasni (provisorisch) šolski red poduka. Po tem sta 7. in 8. šola k gimnaziumu pridružena in modroslovje (philosophia) se ne bo v teh šolah nič več učila; vsak úk bo učil posebni učenik. Poduki v vsih osmih šolah bojo: 1) veroznanstvo, 2) latinski jezik, 3) gerski jezik, 4) národní jezik, 5) zemljopis in zgodovina, 6) matematika, 7) natoroslovstvo. De je natoroslovstvo že v prvo šolo vpejlano, je práv pametno in potrebno. Damači ali národní jezik se bo učil skozi vsih 8 šol. *) Kakor se kaže, ne

*) Zastran národniga jezika je tóle ukazano: »4) Muttersprache und andere Landessprachen. In Bezug auf die Muttersprache und eine zweite im Reiche gangbare Sprache ist das, was im verflossenen Jahre begonnen wurde, nun fortzusetzen. Für beide Sprachen zusammen dürften, wenn die vorhandenen Lehrkräfte dafür ausreichen (zakaj neki ne?) in den ersten 4 Klassen wochentlich 5, in den obern 4 Klassen 4 Stunden für jetzt ausreichen. In der Muttersprache sind schriftliche Aufsätze, angemessen dem Bildungsgrade der Schüler, auszuarbeiten; ein anderer Theil der Zeit würde auf Lektüre einer Sammlung mustergiltiger Stücke und Memoiren einzelner — zweckmässig verwendet werden können. Ausserdem würden in den untersten Klassen die allgemeinen Gesetze der Syntax so zu entwickeln seyn, dass sich darauf der Unterricht in den übrigen Sprachen in dieser Beziehung gründen

bo v tednu družih šolskih praznikov, kakor le ob nedeljah, praznikih in v četrtek popoldne. — Vrvanje novih politiških gosposk po vsih avstrijskih deželah je od gosp. ministra Bacha izdelano in od Cesarja že tudi poterjeno. Krajnska dežela je v 10 kantonom razdeljena; vēr vseh stoji kresijski predstojnik, ki je tudi državni glavár (Statthalter). — Gosp. Dr. Ahačič je unidan v nemških Ljubljanskih novicah práv razložno skazal po starih zgodovinskih pismih nekdanje edinstvo Istrijske dežele s Krajnsko. — Pred nekimi dnevi smo dobili žalostno novico v Ljubljano, de je Krajncam dobro znani gosp. Dr. Kurter, ki je bil več lét mnogo spoštovani c. k. zdravnik našiga regimenta v Ljubljani, 5. dan tega mesca v Ogerski vojski na koleri umerl. Rajniki je zapustil neizrečeno žalostno vdovo s 4 majhnimi otroci.

Novičar iz mnogih krajev.

Iz Ogerskiga je prišlo pretečeni teden toliko imenitnih novic, de se zamore zdej dolgo zaželjeni konec ogerske vojske ob kratkim pričakovati. 9. dan tega mesca je namreč vojskovodja Haynau s svoje armado puntarske trume, ki so se pri Malim Beckereku zedinile in ktere je Dembinski napeljeval, po hudi 12 ur terpeči vojski popolnoma premagal, in scer takó, de je 6000 ogerskih vojakov vjel. Ze tisti večer je mesto Temešvar v svojo oblast dobil. 15. dan tega mesca je padlo mesto Rab, 16. dan pa terdnjava Arad v oblast naše armade. Nar imenitniši prigodba pa se je zgodila 13. dan tega mesca, ktera je razsodila konec ogerske vojske, namreč: ogerski vojskovodja Görgey se je pri Vilagósi 13. dan tega mesca z večino svoje armade avstrijski oblasti podvergel: okoli 40,000 njegovih vojakov je sebe in svoje orožja izročilo naši armadi, naj stori z njimi, kar koli hoče. Nasledke te prigodbe, ktera je gotova in ki je Cesarju po posebnim poslancu 16. dan tega mesca na Dunaj oznanjena bila, vsak sam lahko previdi. Ogri morajo zdej vse zaupanje zgubiti, in če nočejo svoje dežele popolnoma pokančati, se morajo na vsih stranéh podati. Komorn in Petrovaradin ste scer močni terdnjavi, pa ondašnje armade bodo tudi obupale, ko bodo slišale tolikšno pogubo na tolikih stranéh! — Tudi Benetkam, ki se še zmirej niso podvergle, bo ta prigodba vès pogum vzela in jih nagnala, de se bojo podvergle. Manín je zdej samo oblastnik v Benetkah. Goreče bombe, ki jih naša armada na mesto strelja, padajo scer zlo v medhišno morje, vunder je že več hiš od njih strašno razdjanih. V velki cerkvi sv. Marka opravljajo duhovni skozi in skozi molitve za zmago Benečanov, pri kterih je zmirej velika množica pričujoča, morebiti ne toliko zató, de bi molili, ampak zató, ker mislijo, de avstrijska armada te stare in neizrečeno lepe cerkve ne bo z bombami pokončala. Kužna vročinska bolezin (rumenica) in pa kolera tako hudo v Benetkah razsajate, de so v nekterih hišah že vsi ljudje pomerli, kar černe bandera, na kterih je bel križ namalan in ki nad vratami visé, memo gredejočim oznanujejo! — Cesar niso svojiga godú praznovali na Dunaji, kakor so Dunajčanje pričakovali, ampak so se v kopvo Išel podali, kjer so Njih starši.

lässt. In den obersten Klassen tritt angemessen zur Lektüre eine Uebersicht im mündlichen Vortrage hinzu.« — Knjig slovenskih nam v ta namen ravno ne manjka — še več jih bo prišlo zdej vsako léto na svitlo.

Današnjimu listu je pridjan 31. dokladni list.